

Novum

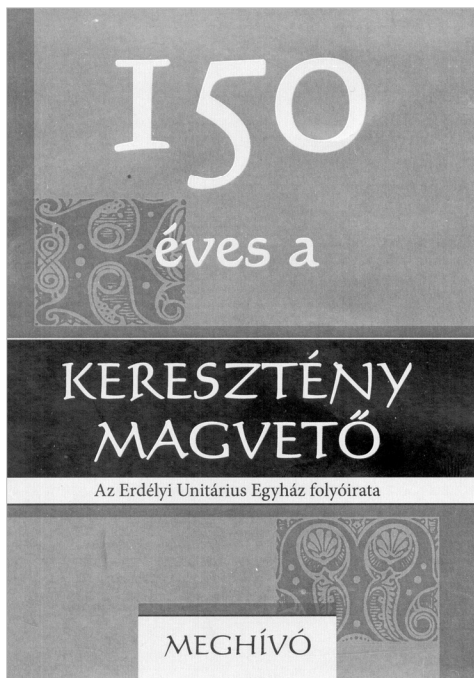
150 éves a Keresztény Magvető

Az Erdélyi Unitárius Egyház március 26-án ünnepelte meg a *Keresztény Magvető* tudományos folyóirata indításának 150. évfordulóját. A Dávid Ferenc imateremben tartott ünnepi konferencia résztvevőit Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök köszöntötte. Kovács Sándor teológiai tanár, a folyóirat főszerkesztője így nyitotta meg a ünnepséget:

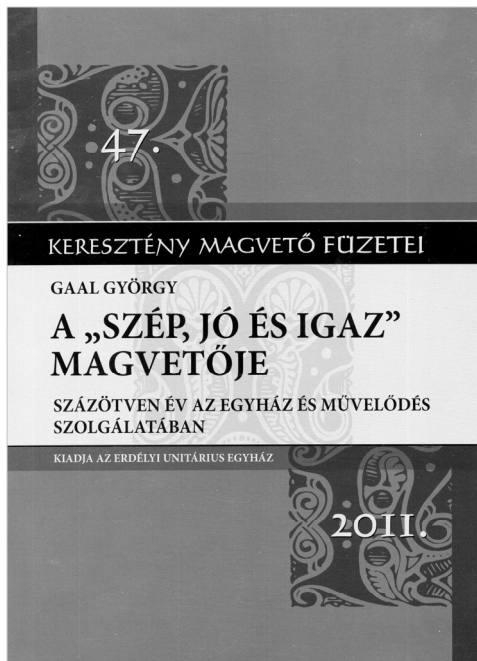
A leghosszabb múltú, napjainkig megjelenő erdélyi folyóirat 150. évfordulóján méltó egy pillanatra megállni és hálát adni életünk adójának és Urának azért, hogy a Keresztény Magvető öt emberöltőn át az „erkölcsileg Szép, Jó és Igaz magvainak vetését” szolgálta. Pontosan 150 éve, 1861 márciusában hagyta el a nyomdát a Keresztény Magvető első kötete, nem azért, hogy kielégítése a szerzők és szerkesztők önérdékét vagy hiúságát, hanem annak bizonyítására, hogy unitárius közösségünkben „életrealitás, némi tudomány és tevékeny közszellem” uralkodik. Ma kegyelettel gondolunk azokra, akik „vidor lendülettel”, de a szent tudomány iránti alázattal útjára indították a folyóiratot, s az újabb és újabb nemzedékek magvetőjévé tették. A sok-sok név közül engedtessek meg, hogy a személyes érintettség okán kettőt emeljek ki: dr. Erdő János és dr. Szabó Árpád professzoraink, püspökeink nevét. 1971-től haláláig Erdő János volt a Keresztény Magvető lelke, és áldozatos munkájának köszönhető, hogy a Magvető megjelent. Szabó Árpád is a folyóirat újraindulásakor kapcsolódott be a szerkesztői munkába és haláláig szívén viselte a Magvető sorsát. Arról is gondoskodott, hogy a szerkesztőbizottságba rendre bevonja a szárnya alatt felnövő ifjú nemzedéket.

A Magvető célját alapítói tűzték ki, s Mikó Imre ma is időszerű megfogalmazása szerint a lap „a hivatásos papok Közlönye, Szószéke, Evangéliuma, Jövendője”, hiszen egymagában egyesítette azt, amit az idők folyamán a különböző unitárius sajtótermékek műveltek. 150 esztendő mérlegét a ma elhangzó előadások vonják meg. Köszöntő beszédemben – a szakmai elfoglaltság vádját is magamra véve – elsősorban a Magvető forráskiadásait emelném ki. E lap basábjain olyan értékes egyház- és irodalomtörténeti forráskiadások jelentek meg, amelyeket napjainkban kezd újra felfedezni és értékelni a magyar művelődéstörténet.

A Magvető mindenekelőtt tudományos teológiai folyóirat volt és maradt, basábjain – a Jézuskutatás legújabb eredményeitől, a bioetikai kérdések boncolgatásán át – a gyakorlati lelkesíj szolgálásban nyújtott és nyújt segítséget. A lap feladatai közé tartozik a nemzetközi unitárius és szabad keresztény mozgalmak ismertetése is.



Folyóiratunk 150. születésnapján a centenáriumát ünneplő Mikó Imre gondolatait némiképpen parafrázálva köszönöm meg minden munkatársunknak és olvasónknak, hogy támogatja lapunkat. „A mass media uralmának világában egyházunk számára az élőszó mellett az írott szó a szolgálat másik eszköze. Ritkábban használjuk, fokozott felelősséget igényel, mert megmarad, s nem tudható, kiket mikor milyen tettekre serkent. A Keresztény Magvetőben leírt szó arra szolgál, hogy számot vessünk és újrafogalmazzuk a feleletet napjaink kérdéseire. 150 éves, de nem korlátozó. Nem korlátozó abban a tekintetben, hogy meddig szabad baladni, inkább kötelező, hogy ne legyünk kevésbé korszerűek, mint mindig koruk színtjén álló régi munkatársak. Ilyen értelemben legyen a Keresztény Magvető 150 éve érték és mérték!”



A folyóirat történetét Gaal György kolozsvári történész foglalta össze. Ennek bővebb változatát a *Keresztény Magvető Füzetek* ezen alkalomra kiadott 47. számában lehet olvasni: Gaal György: *A „Szép, Jó és Igaz” Magvetője. Százötven év az egyház és művelődés szolgálatában.* Kiadja az Erdélyi Unitárius Egyház, 2011. A tanulmány feleveníti a felekezeti és tudományos *Keresztény Magvető* születését (*Felekezeti évkönyv születik;* 1–3.), amely évkönyként indult, majd pedig folyóirattá alakult (*Az évkönyv állandósul; Átalakulás folyóirattá; Országos jelentőségű folyóirat;* 3–13.)

Az 1911-től munkába álló új szerkesztőnemzedék fenntartotta a folyóirat eredeti célkitűzését, amely 1918 végén megszűnt megjelenni a világháború szerencsétlen kimenetele folytán (*Új nemzedék, régi célok;* 13–16.) és 1922-ben indul újra az Unitárius Irodalmi Társaság szolgálatában (16–21.). A folyóirat újabb kényszerszünete az 1944-es hatalomváltás miatt következett be, és csak 1971-ben indulhatott újra (*Az újraindítás kálváriája;* 23–27.).

A dolgozat további két része a folyóirat kommunista diktatúra alatt végzett értékmentő feladatáról, majd pedig megújulásáról szól (*Értékmentés tilalmak között; A technikai és tartalmi megújulás útján;* 28–34.) Gaal György ilyen sorokkal zárja dolgozatát:

A Keresztény Magvető 150 éve indult, de csak a 116. évfolyamát zárhatta le 2010-ben. Nem az egyházon vagy a szerkesztőkön múltott, hogy 35 éven át kényszerszünetet kellett tartani – két részletben, világháborúkat követően. A folyóirat így is egyedülálló tükre nemcsak az unitarizmus másfél százados történetének, az egyház fejlődésének, hanem az erdélyi művelődéstörténetnek s az egyetemes egyháztörténetnek is. Azon túl, hogy a mindenkori jelent tükrözött, minduntalan a múltba is visszatekintett, olyan egyháztörténeti anyagot halmozott fel, amellyel talán egyetlen magyar felekezeti folyóirat sem rendelkezik. Három tudós teológus életművét építette a folyóiratba: Péterfi Dénes, Vári Albert és Erdő János csiszolták, alakították, s mentették át az utókornak. Ma Erdély legrégebbi folyóiratát tisztelhetjük a Keresztény Magvetőben.

Az ünnepi konferencia további előadói és előadásai a következők voltak: Gyórfy Gábor (egyetemi adjunktus, Kolozsvár): *A 19. századi magyar sajtó;* Cseke Péter (egyete-

mi tanár, Kolozsvár): *Az Erdélyi Fiatalok unitárius szerzői*; Máté Dénes (egyetemi tanár, Kolozsvár): *A Keresztény Magvető az állami cenzúra idején (1971–1989)*.

A résztvevők megtekinthették a *Keresztény Magvető* lapszámaiból és a szerkesztőség irataiból összeállított alkalmi kiállítást.

Adorjáni Zoltán

375 éves az Öreg graduál

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet (PTI) 2011. április 8–10. napjaira szervezte az *Európai kulturális kincs és anyanyelvű istentisztelet: 375 éves az Öreg graduál* témájú nemzetközi konferenciáját.

Az 1636-ban kiadott *Öreg graduál* olyan liturgikus könyv, amely tartalmazza az úrvacsorás istentiszteleteken, a reggeli és esti imaórákon énekelt magyar nyelvű gregorián tételeket. Az *Öreg graduál* és az ehhez hasonló 16. századi könyvek az európai protestantizmus történetének egyedi jelenségeként bizonyítják, hogy magyar nyelvterületen a reformáció után is tovább élt az anyanyelven énekelt gregorián. Ezt az éneklési módot a 18. századig gyakorolták, tehát viszonylag hosszú ideig meghatározta mind a református, lutheránus, mind pedig az unitárius egyház istentiszteleteinek rendjét.

A konferencia megnyitóján dr. Rezi Elek rektor köszöntötte a meghívottakat, támogatókat és résztvevőket. Ezt követte Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök beszéde. Ő tette lehetővé az *Öreg graduál* egyetlen evangélikus tulajdonban lévő példányának kiállítását a konferencia idejére. Ez a példány az oltszakadati gyülekezet tulajdona.



Előadók (balról jobbra): Jakabffy Tamás (Kolozsvár), dr. Dávid István (Nagykőrös), dr. Zalatnay István (Budapest), Hans Uytenbogaardt (Utrecht), dr. Bódiss Tamás (Budapest), dr. Irene Mildemberger (Lipcse), dr. Fekete Károly (Debrecen), dr. Kovács László Attila (Nyíregyháza)
(Fotó: Dénes Gabriella)